

James H. S. McGREGOR, *Tarihöncesinden Bugüne Akdeniz Dünyası ve Doğa Kriz Çağına Nasıl Geldik?*. İstanbul 2021. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 397 sayfa. Çev. B. Gönülşen ISBN: 9786254052330

Umut ARSLAN

 0000-0002-2645-9333

*Libri: Epigrafi, Çeviri ve Eleştiri Dergisi'*nde bulunan içeriklerin tümü kullanıcılara açık, serbestçe/ücretsiz "açık erişimli" bir dergidir. Kullanıcılar, yayıncıdan ve yazar(lar)dan izin almaksızın, dergideki kitap tanıtımlarını, eleştirileri ve çevirileri tam metin olarak okuyabilir, indirebilir, dağıtabilir, çıktısını alabilir ve kaynak göstererek bağlantı verebilir.

Libri, uluslararası hakemli elektronik (online) bir dergi olup değerlendirme süreci biten kitap tanıtımları, eleştiriler ve çeviriler derginin web sitesinde (libridergi.org) yıl boyunca ilgili sayının içinde (Sayı VIII: Ocak-Aralık 2022) yayımlanır. Aralık ayı sonunda ilgili yıla ait sayı tamamlanır.

Dergide yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

Bu çalışma Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License altında lisanslıdır.

Atıf Düzeni Arslan U. 2022, *Tarihöncesinden Bugüne Akdeniz Dünyası ve Doğa Kriz Çağına Nasıl Geldik?*. Yazar: James H. S. McGregor, *Libri* VIII, 133-134.

Geliş Tarihi: 15.08.2022 | Kabul Tarihi: 03.09.2022

Elektronik Yayın Tarihi: 30.09.2022

Makale Türü: Kitap Tanıtımı

Editing: Phaselis Research Project
www.libridergi.org

James H. S. McGREGOR, Tarihöncesinden Bugüne Akdeniz Dünyası ve Doğa Kriz Çağına Nasıl Geldik?. İstanbul 2021. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 397 sayfa. Çev. B. Gönülşen ISBN: 9786254052330

Umut ARSLAN*

Akdeniz çevresi özelinde bugünkü iklim krizi nasıl ve neden ortaya çıkmıştır? Antik toplumların bu krizde payı var mıdır? Teknolojinin payı nedir ve bu kriz nasıl çözümlenebilir gibi soruların tarihsel perspektiflerle tartışıldığı bu çalışma üç kısım ve alt bölümlerden oluşmaktadır; İlk kısım *İlk Doğanın Oluşu, Paleolitik Kırsal* (13-26), *Neolitik Devrimler* (27-55), *Tarım Kültürünün Yaygınlaşması* (57-75), *Büyük Güçler: Uruk ve Mısır* (77-97), *Batı Asya'da Kırsalın Önceliği*(99-120), *Akdeniz Ticareti ve Bölgesel İş birliği* (121-134) bölümlerinden oluşur. İkinci kısım *Sebat ve Atılım, Kırsal ile Kozmoloji Arasındaki Yunan Bağlantısı* (137-167), *Roma Tarımı: Üç Vaka İncelemesi* (165-182), *Orta Çağ Hristiyan Ekoloji Anlayışı* (183-204), *Müslüman Ekoloji Anlayışı* (205-224), *Rönesans Kırsalı ve Yiyecekleri* (225-248), *Mekanik Modeller ve Romantik Yaban* (249-270) bölümlerinden oluşur. Üçüncü kısım *Kriz Çağı, Sessizlik Kayıp ve Felaket, Modern Akdeniz, Sonuç: Ne Yapmalı?* Başlıklarından oluşur. *Dizin, Kaynakça ve Notlar* kısmı çalışmanın sonunda verilmiştir. Kitabın başında *Teşekkür* ve *Giriş* bölümleri çalışma hakkında genel bilgiler sunar.

Paleolitik Kırsal (13-26) adlı birinci bölümde yazar, insanın evrimsel tarihine değindikten sonra insan sanatının en eski örnekleri olan mağara resimlerine odaklanır. Buradaki çizimlerin alt metnine dair çeşitli kaynaklarla ilişki kurarak tartışma yürütür. Son olarak Paleolitik sanattaki insanın doğayla kurduğu ilişkiyi değerlendirme aşaması bulunur.

Neolitik Devrimler (27-55) adlı ikinci bölümde yazar, Neolitik Çağ'ın tarihsel seyrini sunar. Tahıl üretimine bağlantılı olarak hangi türden ürünlerin nasıl ürettiği gibi konulara değinir. Paleolitik Çağ beslenme alışkanlığıyla bir kıyasa da girişerek insan sağlığı, biyolojisi ile ilgili verilerin iki dönem arasındaki farklarına odaklanır.

Tarım Kültürünün Yaygınlaşması (57-75) adlı üçüncü bölümde yazar, Levant Bölgesi'nde başlayan tarım faaliyetlerinin Akdeniz'in tümüne yayılmasının izlerinin peşine düşer. Bu konudaki çalışmalarını genetik ve dilbilim alanlarını da kullanarak değerlendirir. Tarım toplumunun toplumsal yaşamı anaerkillik ve ataerkillik üzerinden değerlendirilir. Bu yapının topluluğun kültlerine yansımaları ve dönüşümü araştırılır.

Büyük Güçler: Uruk ve Mısır (77-97) adlı dördüncü bölümde yazar, ilk organize büyük devletlerin tarihine ve tarımsal faaliyetlerine odaklanır. Tarımın nasıl yapıldığına dair detaylı bilgi verirken zaman zaman Mezopotamya'daki ilk ekolojik tahribat diyebileceğimiz toprak tuzlanmasına da değinir. Bölüm içerisinde devlet oluşumu, savaş ve tarım arasında kurulan ilişki eski moda diye nitelendirilir ve yoğun biçimde eleştirilir.

Batı Asya'da Kırsalın Önceliği (99-120) adlı beşinci bölümde yazar, Mezopotamya mitolojisinin imgesel dilinde Uruk, Ugarit, Hitit gibi bölgelerin günlük hayat ve tarımla ilgili ifadelerini inceler ve yorumlar. Son olarak da *Kitab-ı Mukaddes* içeriğindeki kırsal temalara odaklanır.

Akdeniz Ticareti ve Bölgesel İşbirliği (121-134) adlı altıncı bölümde yazar, ticaretin tarihsel geçmişine bakış atar ve bunun için en eski örneklerden olan Uluburun Batığı'nı değerlendirir. Ticaret ve ekoloji ilişkisine, gemi ve kara ticaretine değinir. Ticareti mümkün kılan yük hayvanlarını ve ticaret teknolojilerini değerlendirir.

* Doktorant, Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Akdeniz Eskiçağ Araştırmaları, Antalya. umutarslan2@gmail.com | 0000-0002-2645-9333

Yedinci başlık olan Kırsal ile Kozmoloji Arasındaki Yunan Bağlantısı (137-164) kısımda yazar, Hellen destanlarındaki tarımsal ilişkileri değerlendirir. Ayrıca Hellen felsefesindeki doğa üzerine bakışı açarak, doğa, toplum ve birey ilişkisini irdeler.

Roma Tarımı (165-182) adlı sekizinci bölümde yazar, Roma'daki yıllık takvimin tarımla olan ilişkisinin ayrılmaz oluşuna vurgu yapar ve açar. Cincinnatus ekseninde Roma'daki şehir ve köy toplumunun pastoral yaşama olan bakış açısı sunulur. Ayrıca üç tarım bölgesi Biferno Vadisi, Roma Libyası ve Mısır incelenir.

Orta Çağ Hıristiyan Ekoloji Anlayışı (183-204) adlı dokuzuncu bölümde yazar, yazarın Doğa Uzlaşısı adı verdiği doğayla uyumlu bir anlayışın parçalandığı, doğanın kendisine çok daha az yer verilen Hıristiyan yaklaşımının esaslarına değinir. Roma sonrası dönemin doğa tahribatları tartışma konusu edilir.

Onuncu bölüm olan *Müslüman Ekoloji Anlayışı* (205-224) başlıkta yazar, İslam tarihini özetler ve İslam toplumlarının ve kutsal kitabın tarıma ve doğaya bakışını inceler.

Rönesans Kırsalı ve Yiyecekleri (225-248) adlı on birinci bölümde yazar, coğrafi keşiflerin güçler dengesindeki değişimine ve yeni tarımsal ürünlerin ortaya çıkışına, ticaretine ve emek-ekoloji bağlamında problemlerine odaklanır. Ayrıca Rönesans Dönemi'nde doğanın yeniden keşfi "villa" kavramı içerisinde irdelenir.

Mekanik Modeller ve Romantik Yaban (249-270) adlı on ikinci bölümde yazar, Rönesans sonrası fizik alanında yaşanan gelişmelerin tüm alanlara yayıldığını bildirir. Bu doğrultuda tüm dünya mekanik olarak kavranabilir olmalıdır. Mekanik olarak devinen dünya modeli görüşü ve bilimsel bakış doğaya bakışta da bu üslubun yerleşmesini sağlamıştır. Doğa artık yabandır. Bu doğrultuda yazar şiirlere ve felsefeye sinen doğa algısını ele alır.

Sessizlik, Kayıp ve Felaket (273-295) adlı on üçüncü bölümde yazar, 18. yüzyıl itibarıyla hızla yayılan teknoloji ve makineleşmenin sonuçlarına değinir. Sömürgecilik ve sanayi anlayışı bilimin ve Darwin'in mekanik modellerini iktisada ve toplum yaşamına uyarlamasıyla doğa sadece seyirlik bir alan haline almaya başlamıştır. Tarımsal üretim ise sadece ekonomik bir araç biçimine dönüşmüştür. Yeni seyahat algılarının oluşmasına ve tarımsal alanların kaybına değinilir. Tam bir ekonomik açgözlülükle ve kibirle donanan insanın doğayı talan aşamasına gelmesi incelenir.

On dördüncü bölüm başlığı olan Modern Akdeniz (297-308)'de yazar, ilk Doğa olarak tanımlanan ve geçmişteki toplumların bunun aracılığıyla doğa ve tarımla kurduğu yapıcı ilişkinin bin yıllık bir süre içerisinde tamamen parçalandığını ifade eder ve konuyu açar.

Sonuç (309-329) adlı bölümde yazar, 18. yüzyıldan beri içinde olduğumuz fakat bunun içerisine doğduğumuz için fark edemediğimiz bu krizi genel olarak tekrar değerlendirir ve çözüm önerileri sunar.